

*RYSZARD SAKOWSKI, ADAM SPROSKI, MARCIN DYNIA, AGATA MAZANKA
Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Wałbrzychu z/s w Świdnicy*

MONITORING RYNKU SKUPOWEGO WOJEWÓDZTWA WAŁBRZYSKIEGO Z WYKORZYSTANIEM SIECI INFORMACYJNEJ INTERNET

1. Wprowadzenie

Wprowadzenie zasad gospodarki wolnorynkowej, w szeroko rozumianej gospodarce żywnościowej, spowodowało pojawienie się szeregu mechanizmów regulacyjnych, swoistych dla tego systemu lecz obcych dla dotychczasowych wyobrażeń i doświadczeń producentów.

Systemy centralnego sterowania cen skupu płodów rolnych, sprzedaży produktów spożywczych i planowania, zastąpione zostały prawem popytu i podaży oraz konkurencją i wymaganiami konsumentów.

Dokonane zmiany systemu gospodarowania przyniosły ze sobą cały szereg problemów całkowicie nowych dla tego sektora, takich jak konieczność walki o rynki zbytu, zwiększone wymogi w zakresie dostosowania produktów do oczekiwań konsumenckich, zanik tradycyjnych kanałów dystrybucji oraz instytucji pośredniczących.

Szczególnie ważna w regulowaniu przedsiębiorczości na wsi jest informacja rynkowa. Jej brak w poprzednim systemie nie był tak dotkliwie odczuwalny jak obecnie. Informacja rynkowa jest podstawą podejmowania decyzji produkcyjnych przez rolników. Podejmowanie decyzji rynkowych odbywa się zwykle w warunkach niepewności. Rynek jest bowiem kategorią dynamiczną, ciągle zmieniającą się w czasie, zarówno po stronie podaży, jak i popytu. Ryzyko podejmowanych decyzji maleje zatem wraz ze wzrostem skali oraz zakresu obiektywnej informacji rynkowej. Informacja, w warunkach gospodarki rynkowej, staje się jednym z czynników warunkujących efektywny rozwój produkcji rolniczej.

W większości ośrodków doradztwa rolniczego proces tworzenia regionalnych systemów informacji rynkowej już się rozpoczął; różny jest jednak stopień

jego zaawansowania w poszczególnych województwach. W przekazywaniu tych informacji dużą rolę odgrywają profesjonalne programy komputerowe do obróbki danych, bazy danych, sieć POLPAK i oczywiście Internet.

Tworzenie w Wojewódzkim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Świdnicy informacji marketingowej to gromadzenie, analiza i przekazywanie informacji. Informacje rynkowe gromadzone są przez Rejonowe Ośrodki Doradztwa Rolniczego w Wałbrzychu, Świdnicy, Dzierżoniowie, Ząbkowicach Śl., Kłodzku i Bystrzycy Kłodzkiej. Dzięki połączeniom faxmodemowym, z wykorzystaniem oprogramowania i sprzętu komputerowego, Ośrodki przesyłają informacje, w formie gotowej do upowszechnienia wśród rolników i firm rolniczych.

Możliwość niezależnego zbierania informacji z województwa, wg. ustalonych schematów tematycznych, pozwala na tworzenie szybkich zestawień w Sekcji Marketingu Rolniczego WODR.

Coraz częściej mówi się o potrzebie i możliwości budowania polskiego rynku produktów rolniczych - obok lokalnych rynków hurtowych, związanych z koniecznością dowozu towaru do miejsca sprzedaży - także o telekomunikacyjnych systemach gromadzenia informacji, dających podstawę do rynkowego określania poziomu równowagi rynków hurtowych płodów rolnych. System taki polega głównie na dobrowolnym dostarczaniu informacji z poziomu podaży płodów rolnych i popytu. Zamiary kupna lub sprzedaży są przyjmowane i kodowane w bazach danych w formie nie tylko adresów nadawców, ale też warunków sprzedaży. Przewaga takiego systemu nad obrotem hurtowo-targowiskowym polega głównie na:

- poznaniu fizycznej wielkości skupu i sprzedaży płodów rolnych,
- poznaniu ceny równowagi dla danego okresu i miejsca.

Większość Ośrodków Doradztwa Rolniczego dysponuje bazami danych, zawierającymi ewidencję działających lokalnie firm handlowych i przetwórczych, które mogą być zainteresowane rozwijaniem bezpośrednich kanałów rynku. Na polskich wsiach liczba abonentów telefonicznych ciągle rośnie, dzięki czemu rolnicy mogą się bezpośrednio łączyć między sobą (m. in. w grupach producenckich i marketingowych).

W ostatnim czasie szereg informacji rolniczych jest dostępny w sieci Internet. Bezpośredni dostęp do Internetu umożliwia korzystanie z informacji w zakresie:

- Giełd towarowych.
- Rynków hurtowych i regionalnych.
- Indywidualnych ofert i cenników firm produkujących środki produkcji dla rolników i gospodarstw rolnych.
- Informacji z Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej.
- Informacji lokalnych obejmujących województwo wałbrzyskie (agroturystyka, imprezy kulturalno-oświatowe i rolnicze).

- Dostępu do czasopism będących w dyspozycji Ośrodka (BOSS, Murator, Gazeta Bankowa, Rzeczpospolita).

Jednym z bardzo ważnych elementów związanych z organizowaniem profesjonalnego rynku rolnego w Polsce jest powstanie giełd towarowych. Odpowiednie stymulowanie ich rozwoju i budowa sprawnego systemu informacji rolniczej umożliwi prawidłowe funkcjonowanie obrotu towarowego, wyeliminuje zbędne ogniwa pośredniczące i związane z tym koszty, ustabilizuje politykę cenową, zwiększy bezpieczeństwo obrotu, dokona koncentracji popytu i podaży.

Upowszechnienie informacji przez Ośrodek odbywa się poprzez wydawnictwa (Doradczy Serwis Informacyjny), ulotki, broszury oraz katalogi, zawierające adresy rolników indywidualnych, gospodarstw rolnych oraz firm rolniczych.

Budowa sprawnego systemu przepływu informacji wymaga w najbliższej przyszłości, aby wszystkie jednostki działające w otoczeniu i na rzecz rolnictwa (jednostki usługowe, jednostki produkcyjne) miały możliwość integracji w sieci informacyjnej, np. Internet. Umożliwiłoby to szeroki i łatwy dostęp do informacji tworzonych i prezentowanych przez właścicieli internetowych stron www, a także dalsze ich rozpowszechnianie wśród zainteresowanych.

2. Materiały i metody

Proces analizy marketingowej musi być oparty na raportach cenowych, a wybór oferenta nie tylko na dostępności podmiotu w obrębie gospodarstwa, ale również na oferowanych terminach płatności oraz jakości oferowanych środków produkcji.

Głównym elementem obranej strategii przez rolnika powinna być informacja **co?, gdzie?, za ile?**. WODR Świdnica, w okresie żniw 1998 r., prowadził monitoring rynku skupowego zbóż i rzepaku w województwie wałbrzyskim, w ścisłej współpracy z Rejonowymi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego w Świdnicy, Wałbrzychu, Kłodzku, Ząbkowicach Śl., Bystrzycy Kłodzkiej i Dzierżoniowie. Nawiązano współpracę z Oddziałem Terenowym Agencji Rynku Rolnego we Wrocławiu, w zakresie wykorzystania przyznaných dla województwa wałbrzyskiego limitów skupu interwencyjnego. Skup interwencyjny na rzecz ARR w 1998 roku odbywał się w dwóch etapach:

W pierwszym etapie – ARR OT we Wrocławiu wytypowała pod koniec lipca, w drodze przetargu publicznego, 5 podmiotów gospodarczych na terenie województwa wałbrzyskiego, mających skupować zboże konsumpcyjne ze zbiorów 1998 r., na zlecenie i za środki ARR.

W drugim etapie – w sierpniu - do skupu interwencyjnego, z dopłatą ARR, przystąpiło kolejnych 11 jednostek skupowych. Przedsiębiorcy zobowiązani zostali do zapłaty producentom za dostarczone zboże, w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia przyjęcia zboża oraz do jego zmagazynowania do 30 listopada

1998 r. Po tym terminie ARR wypłaciła dopłaty przedsiębiorcom wynegocjowane w przetargu. Ilość pszenicy przewidziana do skupu, z dopłatą ARR, na terenie województwa wałbrzyskiego wynosiła 30 tys. ton.

Elementem kluczowym realizacji projektu była dystrybucja danych poprzez fax, łącza modemowe sieci informacyjnej Ośrodka w województwie oraz globalnej sieci informacyjnej INTERNET.

W pracy wykorzystano możliwości sprzętowe Ośrodka (wewnętrzna sieć komputerowa Novell 3.12, sieć łączy modemowych w województwie oraz INTERNET). Pracownicy Sekcji Marketingu Rejonowych Ośrodków Doradztwa Rolniczego: Świdnica, Wałbrzych, Kłodzko, Ząbkowice Śl., Dzierżoniów oraz Bystrzyca Kłodzka, na podstawie pisma Dyrektora do podmiotów skupowych na terenie województwa, o udzielenie pomocy w monitoringu, sporządzali raporty częściowe dotyczące skupu na terenie działania RODR.

Raporty częściowe przesyłane były do centrali WODR i zawierały następujące informacje:

1. Przedmiot skupu	8. Liczba opadania
2. Nazwa jednostki skupowej	9. Wilgotność
3. Adres jednostki skupowej	10. Zanieczyszczenia ogółem
4. Tel/fax	11. Wyrównanie ziarna
5. Cena skupu	12. Ilość glutenu
6. Termin płatności	13. Planowany skup
7. Rozpyłalność	14. Skup rzeczywisty

W przypadku innych form rozliczania się podmiotów skupowych z rolnikami zamieszczano również dodatkowe informacje dotyczące możliwości i warunków wymiany na środki do produkcji odstawionego zboża.

3. Opis aplikacji

Sekcja Marketingu Rolniczego WODR przygotowała na bazie programów komputerowych środowiska Windows (Word, Excel) samodzielne aplikacje, pozwalające na przyjmowanie raportów częściowych z terenu oraz tworzenie raportu zbiorczego. Arkusz kalkulacyjny EXCEL 5.0 jest bardzo wyrafinowanym programem, umożliwiającym przeprowadzanie wszelkich operacji na liczbach. Dane dostarcza się w postaci zestawień tabelarycznych. Pozwala to na uzyskanie nowych wartości liczbowych, które są wynikiem operacji na dostarczonych danych. W skład pakietu EXCEL wchodzi dodatkowe programy pozwalające na bardziej skomplikowane obliczenia. Najważniejsze z nich to pakiet analizy statystycznej oraz solver programowania matematycznego.

Ponieważ program EXCEL jest programem pracującym pod systemem operacyjnym WINDOWS™, możliwa jest globalna obróbka danych. Dane wejściowe służące do budowania modelu (ograniczenia, budowanie funkcji celu, itp.) mogą być nie tylko bezpośrednio wprowadzane do odpowiednich miejsc arkusza, ale także mogą być sprowadzone z dużej bazy danych pracującej w tym systemie. Zastosowanie do rozwiązywania problemu arkusza kalkulacyjnego EXCEL, pracującego w środowisku Windows™, zapewnia powszechność rozwiązania. Środowisko to jest w tej chwili standardem obsługi komputerów.

Aktualizowane raporty zbiorcze, zawierające informacje z całego województwa, Sekcja Marketingu Rolniczego przekazywała Rejonowym Ośrodkom za pomocą łączny modemowych. Doradcy terenowi dostarczali dalej raporty drogą faksową, do wszystkich gmin znajdujących się na terenie działania RODR oraz zainteresowanych rolników na miejscu. Również na bieżąco aktualizowane były oferty skupowe firm uczestniczących w monitoringu, na stronach www Ośrodka.

Sekcja Marketingu Rolniczego WODR, zestawienia zbiorcze oraz analizę danych, przesyłała m.in. do: ARR we Wrocławiu, WRiGŻ w Wałbrzychu, MRiGŻ w Warszawie, FAPA w Warszawie oraz do mediów.

4. Efekty monitoringu rynku skupowego

1. Ujednolicenie informacji skupowej.
2. Dostarczenie pełnej informacji skupowej do producentów rolnych - nasycenie potrzeb informacyjnych.
3. Powstanie minicentrów informacji skupowej w Rejonowych Ośrodkach Doradztwa Rolniczego.
4. Przedstawienie różnego typu ofert cenowych firm skupowych uczestniczących w monitoringu skupowym na terenie województwa wałbrzyskiego.
5. Utworzenie profesjonalnych stron www Ośrodka w sieci Internet, umożliwiających bezpośredni dostęp zainteresowanych producentów rolnych do aktualnej i rzetelnej informacji rynkowej (www.dor-rol.com.pl).
6. Wielopłaszczyznowe możliwości wykorzystania uzyskanych danych - statystyka, empiryczna analiza danych, prognozowanie.

Schemat blokowy monitoringu skupowego, zależności merytorycznych zbierania informacji

